

УДК 378.14 (091) (477)

**MAIN DIRECTIONS OF INTEGRATION OF THE COURSES OF
UKRAINIAN HISTORY AND CULTURE WITH WORLD HISTORY IN HIGH
SCHOOL**

**ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ІНТЕГРУВАННЯ КУРСІВ ІСТОРІЇ
УКРАЇНИ І УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ У
ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Наталія Шалашна

кандидат історичних наук, доцент
E-mail: n.shalashna@gmail.com
ORCID-0000-0002-0674-1200
Донбаський державний педагогічний
університет, Україна

Nataliia Shalashna

Ph.Din of History, Associate Professor
E-mail: n.shalashna@gmail.com
ORCID-0000-0002-0674-1200
Donbass State Pedagogical
University, Ukraine

Надія Воронова

доктор педагогічних наук, професор
E-mail: voronova.ns@ukr.net
ORCID-0000-0001-7957-1655
Донбаський державний педагогічний
університет, Україна

Nadiia Voronova

D.Sc. in Pedagogy, Professor
E-mail: voronova.ns@ukr.net
ORCID-0000-0001-7957-1655
Donbass State Pedagogical
University, Ukraine

ABSTRACT

The article highlights the currently relevant problem of updating the content of higher historical education in accordance with the requirements of globalization and European integration. As a regulatory basis for the provisions expressed in the article, the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine regarding the creation of a single integrated course within the framework of basic school education based on the history of Ukraine and world history courses was taken. Based on this, a conclusion was made about the need to ensure the continuity of the educational process at the level of higher education in the content of the mandatory educational component "History of Ukraine and Ukrainian culture". The theoretical basis for the article was the research of domestic scientists devoted to the problems of compliance of the content of modern historical education in higher education with modern civilizational and cultural challenges, in particular the processes of globalization and European integration. Integration of national and world history is defined as the leading direction of reforming the history teaching methodology. The prospects of such an update are a broader context of highlighting the historical process and expanding the opportunities for the formation of key historical competencies among students of higher education. Methodological principles and basic principles, in accordance with which the content of national and world history should be integrated, have been determined. Anthropologization and an integrative approach to the coverage of the historical process are defined as methodological principles. The chronological, thematic and problematic principles traditional for the formation of the content of historical disciplines are substantiated as perspectives. The principles of microhistory, anthropologising, multiculturalism, and multiperspective recently

proposed by scientists are defined as more progressive. It is proven that the selection of these principles for the specific tasks of updating one or another course should be determined by an innovative approach to the teaching of historical disciplines in higher education. It was also noted that the best results can be given by an organic combination of the outlined principles within the general integrative approach.

Key words: *high school, ukrainian history, ukrainian culture, word history, integration.*

Актуальність теми. Однією з провідних тенденцій оновлення змісту історичної освіти на всіх рівнях навчального процесу є інтегрування курсів національної та всесвітньої історії. Необхідність цього впливає із об'єктивних обставин, у яких перебуває сучасне суспільство. Глобалізаційні процеси, які зумовлюються економічним та суспільно-політичним розвитком людства, а також взятий Україною курс на євроінтеграцію вимагають нового рівня осмислення історії власної країни та поглиблення знань про світовий історичний процес. Відповідно до цих об'єктивних вимог Міністерством освіти і науки України було визначено переформатування змісту шкільних курсів історії України та всесвітньої історії в напрямку створення єдиного інтегрованого курсу. Відповідно забезпечення принципу наступності у навчанні на рівні вищої освіти вимагає внесення певних корективів в зміст курсу історії України у вищій школі. Сучасними планами підготовки спеціалістів з вищою освітою передбачено як обов'язковий освітній компонент курс «Історія України і української культури». Всесвітня ж історія викладається лише в рамках освітніх програм історичної та культурологічної галузі знань. Водночас введення в зміст курсу національної історії компоненту, який би забезпечив інтегрування історії України та всесвітньої історії, може суттєво збагатити зміст навчальної дисципліни та покращити якість отриманої освіти. Отже, розробка загальних принципів та напрямків інтегрування курсів історії України та всесвітньої історії у вищій школі видається важливою і актуальною науковою проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика оновлення змісту історичної освіти у вищій школі України неодноразово була в полі уваги вітчизняних науковців. Зокрема, досліджуються проблеми відповідності змісту сучасної історичної освіти у вищій школі сучасним цивілізаційним та культурним викликам, зокрема процесам глобалізації та євроінтеграції (Зякун, 2019; Філінюк, 2017). Аналогічна проблематика в контексті ролі історичної освіти в розбудові держави, формуванні національної пам'яті та включення національної історії багатьома науковцями вирішується також в контексті інтеграції змісту національної та всесвітньої історії (Коротенко, 2020; Макогончук, 2022; Гевко, 2022; Мисан, 2020; Мотенко, 2018, Шишкіна, 2018). Відзначалась також і інноваційна роль та можливість оптимізації формування професійних компетентностей засобами розширення змісту курсу історії України в напрямку ширшого включення фактажу всесвітньої історії (Горохівський, 2012; Степанков, 2020; Яковенко, 2017). Проте окремим предметом дослідження задача інтегрування змісту національної та всесвітньої історії в рамках курсу історії України у вищій школі наразі не виступала.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Метою статті є визначити основні напрямки та принципи розробки змісту курсу історії

України і української культури у вищій школі у відповідності із завданням інтегрування курсу національної історії із всесвітньою історією.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Необхідність інтегрування змісту курсу історії України із змістом всесвітньої історії є обов'язковою вимогою забезпечення реалізації всіх завдань, які ставляться перед даною навчальною дисципліною. Глобалізація політичних, економічних та культурних процесів є сьогодні об'єктивною реальністю, відповідно ті процеси, які призвели до такого стану речей, потребують включення в зміст історичної освіти у вищому навчальному закладі. В протилежному випадку залишаються неусвідомленими причинно-наслідкові зв'язки багатьох подій національної історії.

При цьому вказана інтеграція не може бути зведена до включення в зміст викладання історії України певних відомостей з всесвітньої історії. Завдання є значно глибшим і потребує суттєвого переформатування всього змісту навчальної дисципліни у відповідності до певних принципів. Важливо відзначити при цьому, що традиційні принципи розробки змісту історичних дисциплін (хронологічний, тематичний, проблемний) мають зазнати певного переосмислення, а інноваційні, які активно застосовуються останнім часом (соціоантропологічний, принципи полікультурності, багатоперспективності та інші) мають бути конкретизовані у відповідності до поставлених завдань.

Так, найбільш традиційним принципом формування змісту історичних дисциплін на сьогодні є хронологічний принцип, доповнений різними варіантами періодизації історичного процесу (Горохівський, 2012; Гончарова, 2009). Цей принцип продовжує залишатись провідним для розробки змісту курсів історії у вищій школі, оскільки об'єктивно відображає поступ людського суспільства та забезпечує розуміння причинно-наслідкових зв'язків історичних подій. Проте вимога інтеграції змісту курсів історії України та всесвітньої історії виводить цей принцип на новий рівень. Намагання механічно застосувати цей принцип і висвітлювати події національної історії в чіткій хронологічній паралелі із подіями всесвітньої історії є методологічно неправильним, оскільки історичний розвиток різних суспільств не є синхронним (Степанков, 2020). Різні географічні умови формування цивілізацій, соціальні та природні катаклізми, відмінність економічних та політичних передумов для реалізації тих або інших процесів призводили в історії людства до того, що тотожні за глибинним змістом процеси на різних територіях відбувались в дуже віддалених хронологічних межах.

Так само не втрачає свого значення як основа формування змісту інтегрованого курсу тематичний принцип (Яковенко, 2017). Проте так само він потребує суттєвого перегляду, оскільки саме формулювання тем, звичне для структурування курсу історії України у вищій школі, не завжди відповідає тематичному поділу всесвітнього історичного процесу. Так само розподіл на основні та другорядні теми, виділення в явищах та процесах основних подій може різнитись в контексті національної та всесвітньої історії. Відповідно ключовим способом розподілу за темами має бути виділення подій всесвітньої історії, які суттєво змінили історію України. Може бути застосоване також і виділення ключових тем за регіонами.

Останнім часом багатьма науковцями активно застосовується проблемний

принцип формування змісту навчальних курсів з історичних дисциплін, який відповідає проблемному принципу навчання (Горохівський, 2012; Коротенко, 2020). Цей принцип передбачає формулювання ряду ключових для розуміння історичного процесу проблем та організацію навчальної діяльності для розв'язування дослідницької проблеми. Відповідно розробка змісту навчальної дисципліни згідно з вимогами проблемно-тематичного принципу має забезпечити як формулювання навчальної теми як проблеми, так і формулювання структурних складових та наповнення кожної з проблемних тем, які б забезпечили самостійне розв'язання здобувачами дослідницької проблеми (Макогончук, 2018). Тут закладено суттєве ускладнення, оскільки в рамках вивчення курсу історії України та української культури в межах двох навчальних семестрів, як це передбачено сучасними навчальними планами, доводиться зважати на обмеженість навчального часу. Розв'язання проблемних питань історії України в контексті всесвітнього історичного процесу вимагає від здобувачів опанування значної кількості фактографічного матеріалу, що не завжди є реальним. Тому застосування проблемного принципу має певну небезпеку суб'єктивності, оскільки викладач, формулюючи проблемні теми, змушений здійснювати відбір у відповідності з власними методологічними підходами та переконаннями (Степанков, 2020).

Подолати вказану проблему суб'єктивності допомагає застосування антропологічного принципу, який дозволяє наблизити завдання пізнання історичного процесу до суспільної та особистісної історії, конкретної особистості (Мисан, 2020; Філінюк, 2017). Врахування суб'єктності кожного з учасників історичного процесу, розкриття змісту буття суспільства забезпечує усвідомлення справжньої ролі в творенні історії не лише окремих лідерів, але й кожного з учасників події. Перетворення процесу пізнання історії на суб'єктно-суб'єктне спілкування сприяє антропологізації історичного знання. В рамках вимоги інтеграції курсу історії України та курсу всесвітньої історії засоби такої антропологізації можуть включати насамперед біографії діячів, які мали вплив на розвиток не лише української, але й світової історії. При цьому увага має концентруватись не тільки на діяльності видатних особистостей, але і на життєтворенні типових представників всіх соціальних, етнічних, релігійних та інших груп, в тому числі й тих, чия діяльність проходила на периферії історичного процесу. При цьому в якості джерела змін в історії має пропонуватись не протистояння і конфлікт різних суспільних груп, а насамперед міжкультурна комунікація та взаємозбагачення і співробітництво. Сьогодні саме такий принцип поступово займає провідні позиції в процесах формування змісту історичної освіти (Мотенко, 2018; Шишкіна, 2018). Перенесення акцентів з політичної, мілітарної, економічної історії на культурні проблеми та аспекти особистісної історії має відбуватись з урахуванням вірогідного збільшення обсягу матеріалу. Тому ключовим у подоланні цієї проблеми має бути принцип наступності із змістом шкільної історичної освіти. Завдяки використанню опорних знань шкільного курсу цілком можливо запропонувати в рамках вищої школи інтегрувати інформацію про різні аспекти діяльності видатних особистостей та провести порівняльний аналіз культури повсякдення відповідних періодів національної та всесвітньої історії.

Згаданий методологічний підхід належним чином обґрунтований багатьма

відомими фахівцями як в Україні, так і за кордоном. Головною перевагою цього принципу формування змісту освіти є акцентування на людині і зосередження на конкретних проявах буття суспільства.

Для формування змісту курсу історії України у вищій школі з урахуваннями вимог інтегрованої освіти суттєві переваги надає також використання принципу мікроісторії (Мисан, 2020). Цей принцип частіше застосовують до формування змісту шкільної освіти, оскільки багато в чому його використання переплітається із предметом краєзнавчих досліджень. Водночас з огляду на перебіг історичного процесу на території нашої держави різноманіття цивілізацій, до яких були включені її території протягом тисячоліть, а також етнічне різноманіття української нації дозволяє застосувати вказаний принцип дуже успішно. Переносячи фокус висвітлення з історії етнічної меншини в Україні на історію держави, громадянами якої переважно є досліджуваній етнос, можна створити різноманітний за змістом і водночас цілісний курс. Крім того, ґрунтовне дослідження включеності українських земель в ті чи інші цивілізації протягом їх тривалого буття дуже доречно сполучається із більш докладним екскурсом в історію тієї чи іншої цивілізації. Водночас осмислення здобувачами відмінностей в історії різних історико-географічних регіонів забезпечує розвиток критичного мислення, дає можливість провести аналогії, зробити порівняння і глибше осягнути причини тих або інших подій, що відбуваються в сьогоденні.

Значні перспективи для формування змісту інтегрованого курсу історії у вищій школі надає застосування принципу полікультурності (Філінюк, 2017). В умовах процесу євроінтеграції та глобалізації будь-яка національна культура являє собою частину більш широкої системи загальнолюдської культури. Більшість сучасних світових держав є полікультурними, навіть якщо вони не є поліетнічними. Моноетнічні держави так само мають, хоча б на рівні конфесійних, вікових, професійних субкультур, тенденцію до формування культурного різноманіття. Поліетнічні є держави, а таких у світі більшість і до їх числа належить Україна, необхідно дбати про забезпечення всебічного розвитку різних культур заради досягнення безконфліктного стану суспільства. Особливо важливою ця задача виступає в контексті вищої педагогічної освіти, оскільки процес виховання передбачає серед іншого формування у здобувачів освіти навичок толерантності по відношенню до представників інших культур та вміння комунікувати з представниками відмінної від власної системи цінностей.

В разі застосування полікультурного принципу формування змісту інтегрованого курсу історія України може бути представлена як історія всіх народів, етнічних груп, різноманітних субкультур, які були творцями національної історії України (Зякун, 2020). Водночас акцент на ролі цих же етнічних, конфесійних та інших спільнот у світовій історії (зокрема, історії країн, представники яких є етнічними меншинами в Україні) дає можливість більш органічно вписати національну історію в контекст загальноєвропейської і, ширше, загальносвітової. В залежності від методологічних підходів принцип полікультурності може розкриватись як інтеркультурність або як багатоперспективність. Під інтеркультурністю науковцями розуміється висвітлення національної або регіональної історії крізь призму цивілізаційних парадигм. За такого підходу до формування інтегрованого курсу історія України

розкривається як частина історико-культурної традиції кількох цивілізацій, активна складова їх розвитку, зумовленого взаємодією та взаємозбагаченням різних цивілізацій. Такий методологічний підхід вимагає вибудовування змісту інтегрованого курсу через демонстрацію різнорівневості та багатовимірності історичного процесу. Вказаний підхід є безумовно перспективним, проте є певна небезпека розуміння полікультурності як інтернаціоналізації історії. Виділяючи спільні моменти історії цивілізаційного розвитку та вписуючи національну історію в полікультурний контекст, слід постійно мати на увазі головне завдання інтеркультурного підходу – показати спільний процес культуротворення для різних людських спільнот (етнічних, конфесійних, соціальних, професійних тощо), в якому активно вибудовується єдиний, заснований на спільних цінностях культурний спадок і водночас зберігається і примножується культурна своєрідність кожної із спільнот.

Другим методологічним підходом, в рамках якого можлива реалізація принципу полікультурності для вирішення завдань формування змісту інтегрованого курсу історії у вищій школі, є принцип багатоперспективності (Зякун, 2020). Головною відмінністю такого підходу є висвітлення історичного процесу з використанням різноманітних за походженням джерел історичної інформації та врахування різних, в тому числі і протилежних, поглядів на історичні події та процеси. Такий підхід якнайкраще відповідає сучасним завданням історичної освіти у вищій школі, як на рівні загальної, так і на рівні професійної підготовки. В рамках цього підходу головним завданням постає підбір джерел, за допомогою яких здійснюється конструювання змісту навчання. В межах курсу історії України у вищій школі, звичайно, активно використовуються як первинні, так і вторинні та комбіновані джерела історичної інформації різних видів. Проте інтерпретація отриманої із джерел інформації надається переважно в рамках загальноприйнятої парадигми національної історії, варіативність полягає у використанні різних підходів до розуміння історичного процесу як категорії (соціологічного, економічного, культурного тощо). Однак історична освіта одним із головних своїх завдань має формування критичного мислення, здатності формулювати та аргументувати власну точку зору (Макогончук, 2022). Тому у вищій школі є сенс застосувати в якості джерел фактографічної інформації та в якості варіантів інтерпретації історичних подій протилежні оцінки, зроблені з позицій носіїв гранично відмінних систем цінностей. Саме такий підхід передбачає принцип багатоперспективності. При цьому, звичайно, не йдеться про використання людиноненависницьких, тоталітарних, збочених варіантів оцінки історичного процесу. Мова йде про усвідомлення здобувачами освіти, що одні й ті самі події, торкаючись різних людських спільнот, можуть бути оцінені прямо протилежно. Вже хрестоматійним став приклад різних наслідків Української національно-визвольної революції середини XVII ст. для українського народу та для польського і єврейського населення України. Надання здобувачам освіти можливості ознайомлення із висвітленням і оцінкою цих подій з точки зору відповідних людських спільнот із розширенням історичної перспективи на історію Речі Посполитої та українського єврейства в наступних історичних періодах безумовно покращує розуміння самих подій та забезпечує більш успішне формування необхідних загальних та спеціальних компетентностей.

Однак це лише одна тема, якщо ж весь інтегрований курс буде сформований за подібним принципом, це матиме позитивні наслідки для якості навчального процесу в цілому.

Вищеназвані принципи формування змісту інтегрованого курсу історії України у вищих навчальних закладах мають доповнюватись більш широкими принципами інтегрування. Власне, інтегрування змісту має відбуватись не лише між історією України та всесвітньою історією, але і з більшістю освітніх компонентів відповідного циклу (Степанков, 2020). Власне, історія являє собою суму знань різних галузей. Відповідно в межах історії як науки вирізняються окремі галузі історичного знання, між якими існують внутрішньопредметні зв'язки. Водночас історична наука активно використовує результати досліджень інших соціальних та гуманітарних, а також частково природничих наук, формуючи в результаті різноманітні вектори інтегрування. Відповідно історичне знання є інтегрованим за своєю суттю, тому без активної інтеграційної складової успішна реалізація оновлення змісту історичної освіти видається неможливою. Проте інтегрування як науковий метод передбачає наявність одного або кількох центральних, системоутворюючих компонентів. У випадку з історичним знанням таким центральним пунктом виступає парадигма національної історії. Проте в Україні сьогодні пошуки такої парадигми ще тривають і дискусії науковців щодо неї в самому розпалі. Отже, і для розробки змісту інтегрованого курсу історії у вищій школі є багато проблем, але водночас і багато перспектив.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що інтегрування проблематики національної та всесвітньої історії наразі є релевантною відповіддю на об'єктивну вимогу цивілізаційного виклику глобалізації та військово-політичну ситуацію, в якій наразі знаходиться Україна. Переформатування змісту викладання курсу історії України і української культури в контексті розширення компоненту всесвітньої історії необхідно здійснювати, керуючись певними методологічними принципами. Відбір цих принципів, в свою чергу, має визначатись інноваційним підходом до викладання історичних дисциплін у вищій школі та розумінням консолідуючого впливу історичної освіти на суспільство. Відповідно до цих завдань провідними принципами інтегрування відзначених курсів можуть бути традиційні хронологічний, тематичний та проблемний принципи, а також сучасні принципи мікроісторії, антропологізації та мультикультурності і багатоперспективності. Кожний із цих принципів може бути застосовний в якості провідного, проте найкращі результати може дати органічне поєднання цих принципів, що забезпечується принципом інтегрування.

В перспективах подальших досліджень більш глибокий аналіз можливостей застосування кожного із названих принципів та вирішення конкретних методичних завдань щодо розробки вказаних курсів на новій методологічній основі.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Горохівський, П.І. (2012). Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі. Навчальний посібник. Умань.

Гончарова, Н.О. (2009). Методика викладання історії у вищій школі.

Навчальний посібник. Харків: ФОП Шейніна О.В.

Зякун, А.І. (2019). Викладання національної історії у вищих навчальних закладах України: Формування нового змісту. *Сумська старовина*, (54), С. 55-63.

Коротенко, Д.В. (2020). До питання викладання історичних дисциплін в сучасних закладах вищої освіти України. *International scientific and practical conference «Political science, philosophy, history and sociology: development areas and trends in Ukraine and EU»* (Wloclawek, Republic of Poland, October 30–31). Wloclawek: Izdevniec-iba «Baltija Publishing», 52-55.

Макогончук, Н.В., & Гевко, О.І. (2022). Викладання історії України у вищій школі: інноваційні підходи. *Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук – 2022: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Чернігів, 10 черв. 2022 р.). Чернігів: Академія ДПТС, 35-38

Мисан, В. (2020) Полікультурність у змісті шкільної історії: вимога часу, чи забаганка науковців? *Проблеми дидактики історії*, (11), 24-31

Мотенко, Я.В. & Шишкіна, Є.К. (2018). Історична освіта у вищій школі як консолідуєчий чинник українського суспільства. *Українознавчий альманах*, (23), 136–141.

Мотенко, Я.В. & Шишкіна, Є.К. (2018). Історичні дисципліни як складова вищої освіти в Україні на початку ХХІ ст. *Історичні студії суспільного прогресу*, (6), 158–163.

Степанков, В. (2020). Проблеми формування методологічних засад концепту навчального курсу «Методика викладання історичних дисциплін у ЗВО» (з власного досвіду викладання). *Проблеми дидактики історії*, (11), 3-17.

Філінюк, А. (2017) Історичні дисципліни у стандартах вищої освіти в умовах сучасних державно-політичних і цивілізаційних викликів. *Проблеми дидактики історії*, (7), 3-20

Яковенко, Г.Г. (2017). Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Харків: ХМАДУ.

REFERENCES

Horokhivskiy, P.I. (2012). *Metodyka vykladannia istorychnykh dystsyplin u vyshchii shkoli. Navchalnyi posibnyk*. [Methods of teaching historical subjects in higher schools. Tutorial]. Uman. [in Ukrainian]

Honcharova, N.O. (2009). *Metodyka vykladannia istorii u vyshchii shkoli. Navchalnyi posibnyk*. [Methods of teaching history in higher schools. Tutorial]. Kharkiv: FOP Sheinina O.V. [in Ukrainian]

Ziakun, A.I. (2019). *Vykladannia natsionalnoi istorii u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy: Formuvannia novoho zmistu*. [Teaching national history in higher educational institutions of Ukraine: Formation of new content.] *Sumska starovyna*, (54), S. 55-63. [in Ukrainian]

Korotenko, D.V. (2020). *Do pytannia vykladannia istorychnykh dystsyplin v suchasnykh zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy*. [To the issue of teaching historical disciplines in modern institutions of higher education of Ukraine.] *International scientific and practical conference «Political science, philosophy, history and sociology: development areas and trends in Ukraine and EU»* (Wloclawek, Republic of Poland, October 30–31). Wloclawek: Izdevniec-iba «Baltija Publishing», S. 52-55. [in Ukrainian]

Makohonchuk, N.V., & Hevko, O.I. (2022). Vykladannia istorii Ukrainy u vyshchii shkoli: innovatsiini pidkhody. [Teaching the history of Ukraine in higher schools: innovative approaches.] *Aktualni pytannia teorii ta praktyky v haluzi prava, osvity, sotsialnykh ta povedinkovykh nauk – 2022: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Chernihiv, 10 cherv. 2022 r.)*. Chernihiv: Akademiia DPtS, S. 35-38

Mysan, V. (2020) Polikulturnist u zmisti shkilnoi istorii: vymoha chasu, chy zabahanka naukovtsiv? [Polyculturalist in the content of school history: a requirement of the time, or a wish of scientists?]. *Problemy dydaktyky istorii*, (11), S. 24-31 [in Ukrainian]

Motenko, Ya.V. & Shyshkina, Ye.K. (2018). Istorychna osvita u vyshchii shkoli yak konsoliduiuchy chynnyk ukraïnskoho suspilstva. [Historical education in higher schools as a consolidating factor of Ukrainian society.] *Ukrainoznavchyi almanakh*, (23), S. 136–141. [in Ukrainian]

Motenko, Ya.V. & Shyshkina, Ye.K. (2018). Istorychni dystsypliny yak skladova vyshchoi osvity v Ukraini na pochatku XXI st. [Historical disciplines as a component of higher education in Ukraine at the beginning of the 21st century.] *Istorychni studii suspilnoho prohresu*, (6), S. 158–163. [in Ukrainian]

Stepankov, V. (2020). Problemy formuvannia metodolohichnykh zasad kontseptu navchalnoho kursu «Metodyka vykladannia istorychnykh dystsyplin u ZVO». [Problems of forming the methodological foundations of the concept of the educational course "Methodology of teaching historical disciplines in higher education institutions"] *Problemy dydaktyky istorii*, (11), S. 3-17. [in Ukrainian]

Filiniuk, A. (2017) Istorychni dystsypliny u standartakh vyshchoi osvity v umovakh suchasnykh derzhavno-politychnykh i tsyvilizatsiinykh vyklykiv. [Historical disciplines in the standards of higher education in the conditions of modern state-political and civilizational challenges.] *Problemy dydaktyky istorii*, (7), S. 3-20 [in Ukrainian]

Yakovenko, H.H. (2017). *Metodyka navchannia istorii: navchalno-metodychnyi posibnyk*. [Methods of teaching history: educational and methodological manual.] Kharkiv: KhMADU. [in Ukrainian]

АНОТАЦІЯ

У статті висвітлено актуальну на даний час проблему оновлення змісту вищої історичної та культурологічної освіти у відповідності з вимогами глобалізації та євроінтеграції. В якості регламентаційної основи для висловлених в статті положень взято розпорядження Міністерства освіти і науки України щодо створення на основі курсів історії України та всесвітньої історії єдиного інтегрованого курсу в рамках базової шкільної освіти. На основі цього зроблено висновок про необхідність забезпечити наступність навчального процесу на рівні вищої освіти в змісті обов'язкового освітнього компоненту «Історія України і української культури».

Теоретичною основою для статті виступили дослідження вітчизняних науковців, присвячені проблемам відповідності змісту сучасної історичної освіти у вищій школі сучасним цивілізаційним та культурним викликам, зокрема процесам глобалізації та євроінтеграції.

В якості провідного напрямку реформування методики викладання історії визначено інтегрування національної та всесвітньої історії і культури.

Перспективами такого оновлення є більш широкий контекст висвітлення історичного процесу та розширення можливостей для формування ключових історичних компетентностей у здобувачів вищої освіти. Визначено методологічні засади та основні принципи, у відповідності із якими має здійснюватись інтегрування змісту національної та всесвітньої історії. Методологічними засадами визначено антропологізацію та інтегративний підхід до висвітлення історичного процесу. В якості перспективних обґрунтовано традиційні для формування змісту історичних дисциплін принципи хронологічний, тематичний та проблемний. Більш прогресивними визначено нещодавно запропоновані науковцями принципи мікроісторії, антропологізації, мультикультурності та багатоперспективності. Доводиться, що відбір цих принципів для конкретних завдань оновлення того чи іншого курсу має визначатись інноваційним підходом до викладання історичних дисциплін у вищій школі. Відзначено також, що найкращі результати може дати органічне поєднання окреслених принципів в рамках загального інтегративного підходу.

Ключові слова: вища школа, історія України, українська культура, всесвітня історія, інтегрований курс.

УДК 378

CERTAIN ASPECTS OF THE TRAINING OF FUTURE ECONOMISTS UNDER THE CURRENT CONDITIONS

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

Олена Мартиненко

здобувач I курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
Elenamartynenko1975@gmail.com
ORCID 0000-0002-6953-0259
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Olena Martynenko

student of the 1st year of the third (educational and scientific) level of higher education, specialty 011 Educational, pedagogical sciences, Elenamartynenko1975@gmail.com
ORCID 0000-0002-6953-0259
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

ABSTRACT

The article states that the existing problems of professional training of future economists have led to a shortage of qualified personnel who, after obtaining the appropriate educational and qualification level, are able to find their place on the labor market, adapt to the conditions of labor variability, and solve complex modern tasks of the enterprise at a high professional level. Therefore, the issue of professional training of economists in the domestic pedagogical theory is quite relevant.

In the article, based on the existing definitions of "higher education", "professional training", "professional pedagogical training of economic specialists", the concept of "professional training of economists" was formulated. The latter is